

Посвідчення нотаріусом секретних заповітів

Секретним є заповіт, який посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом.

Особа, яка склала секретний заповіт, подає його в заклеєному конверті нотаріусові. На конверті має бути підпис заповідача.

Нотаріус ставить на конверті свій посвідчувальний напис, скріплює печаткою і в присутності заповідача поміщає його в інший конверт та опечатує.

Інститут секретних заповітів - принципово нова правова конструкція в сучасному цивільному праві. Не була вона відома і дореволюційному законодавцеві. Водночас норми цивільних кодексів багатьох країн Європи (Франції, Іспанії, Італії, Угорщини тощо) вже протягом тривалого часу надають можливість спадкодавцеві розпорядитися своїм майном на випадок смерті шляхом складання секретного (таємного або закритого) заповіту.

Зміст Цивільного кодексу України (далі ЦК) дає підстави визначити секретний заповіт як посмертне розпорядження спадкодавця, яке визначає долю належного йому майна та містить вказівки немайнового змісту, зроблене у письмовій формі і підписане ним особисто, яке посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом.

Головна мета створення інституту секретних заповітів в ЦК України полягає в тому, щоб максимально захистити таємницю заповіту. З метою досягнення цієї мети закон наділяє спадкодавця правом скласти заповіт без ознайомлення з ним будь-яких сторонніх осіб, в тому числі і нотаріуса. Водночас, як вбачається із змісту ст. 1249 для визнання заповіту секретним достатньо, щоб він був поданий нотаріусу у заклеєному вигляді і щоб саме нотаріус не мав змоги ознайомитись з таким заповітом. Іншими словами, не виключено, що інші особи, в тому числі ті, які призначені заповітом спадкоємцями, знатимуть про зміст посмертних розпоряджень заповідача, а нотаріус як компетентна посадова особа, наділена правомочностями щодо забезпечення законності у спадковому процесі, можливості ознайомитись із змістом секретного заповіту буде позбавлена.

Одержавши конверт, де, як передбачається, знаходиться секретний заповіт, нотаріус перевіряє наявність на ньому підпису заповідача, ставить на конверті посвідчувальний напис, скріплює печаткою і в присутності заповідача поміщає його в інший конверт та опечатує. Якщо підпис на конверті проставлений заповідачем не в присутності нотаріуса, заповідач повинен особисто підтвердити, що підпис на конверті зроблений ним. На конверті зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження заповідача і дата прийняття на зберігання цього заповіту. Про прийняття секретного заповіту на зберігання нотаріус може видати заповідачу за його бажанням відповідне свідоцтво (абзаци третій, четвертий, п'ятий Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України).

Секретний заповіт повинен задовольняти усі без виключення вимоги, що пред'являються законодавцем до форми і порядку посвідчення заповідальних розпоряджень, і їх недодержання повинно тягнути за собою недійсність заповіту. Іншими словами, секретні заповіти мають укладатися відповідно до вимог статей 1247, 1248 ЦК.

Цивільний кодекс України, хоча прямо і не забороняє підписання секретного заповіту іншою особою за дорученням заповідача, але, як свідчить зміст ч. 4 ст. 207, робить таке підписання неможливим. Справа в тому, що відповідно до цієї норми підпис іншої особи в тексті правочину, що посвідчується нотаріально, засвідчується нотаріусом або посадовою особою, яка вправі вчинювати таку нотаріальну дію, із зазначенням причин, з яких текст правочину не може бути підписаний особою, яка його вчиняє. В свою чергу, для того, щоб засвідчити підпис іншої особи, яка підписала заповіт, нотаріус змушений буде упевнитись у тому, що даний документ дійсно є заповітом і, відповідно, вимагає нотаріального посвідчення. Ознайомлення ж нотаріуса з текстом секретного заповіту згідно ч. 1 ст. 1249 ЦК забороняється.

Восьма київська
державна нотаріальна контора